

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Л. Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ
ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ ИМ. Л. Н. ГУМИЛЕВА
GUMILYOV EURASIAN
NATIONAL UNIVERSITY

Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2015»
атты X Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
X Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2015»

PROCEEDINGS
of the X International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2015»

УДК 001:37.0
ББК72+74.04
Ғ 96

Ғ96

«Ғылым және білім – 2015» атты студенттер мен жас ғалымдардың X Халық. ғыл. конф. = X Межд. науч. конф. студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2015» = The X International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2015». – Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie-2015/>, 2015. – 7419 стр. қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-9965-31-695-1

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001:37.0
ББК 72+74.04

ISBN 978-9965-31-695-1

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2015

В соответствии с планом мероприятий по реализации программы осуществлялась работа по различным критериям результативности.

Основная задача при работе с программой – это создание дополнительных гарантий для полной и качественной реализации студентов-сирот и студентов, оставшихся без попечения родителей своих основных жизненных прав и социальной поддержки и обеспечение названной категории студент условий для их полноценной жизнедеятельности, развитие способностей к многосторонней реализации, активного, творческого самоутверждения.

Программа постинтернатного сопровождения выпускников детского дома включала в себя не только передачу информации студентам-сиротам об актуальных и интересующих их проблемах, но и глубокую социально-педагогическую работу по формированию специальных умений и навыков, способствующих благоприятной адаптации выпускников к самостоятельной, взрослой жизни, позволила добиться более высокого уровня подготовленности и к жизни в новом коллективе, семье и обществе в целом.

В ходе работы со студентами-сиротами были проведены диагностические методики, с целью выявления уровня адаптации выпускников детского дома к условиям обучения в колледже. Полученные результаты диагностического исследования, педагогические наблюдения и беседы с педагогами, специалистами психолого-педагогической службы, главное – с самими испытуемыми, дали основание утверждать, что их процесс адаптации к условиям обучения в колледже проходит сложно, проблемно и нуждается в сопровождении как со стороны социального педагога, так и педагога-психолога. На следующем этапе опытной работы была проведена повторная диагностика с целью выявления уровня адаптации выпускников детского дома к условиям обучения в колледже. К моменту заключительного, контрольного этапа исследования положение в экспериментальной группе несколько изменилось. Для отслеживания динамики развития применялись те же диагностические методики, что и на первом этапе опытной работы.

Результаты эмпирического исследования показали, что у студентов-сирот в учреждении среднего профессионального образования приобрели умения и навыки самостоятельно решать проблемы, стали более подготовлены к жизни в новом коллективе. При общении они стали более открытыми. Проявляли заинтересованность во всем, старались узнать новое. По сравнению с первым этапом опытной работы намного повысился уровень общения и уменьшился уровень конфликтности в группе.

Результаты диагностического исследования позволили нам сформулировать основные рекомендации для социальных педагогов, работающих в учреждении среднего профессионального образования по социально-педагогической сопровождению процесса адаптации студентов-сирот.

В конце своей опытной работы мы пришли к выводу о том, что успех работы по сопровождению адаптации студентов-сирот в условиях колледжа навыков зависит не только от степени подготовленности самих студентов данной категории, но и в значительной мере от мастерства социальных педагогов и воспитателей и их профессионализма.

Список использованных источников

1. Дементьева, И. Ф. Социальное сиротство: генезис и профилактика: - Серия «Семья и воспитание». - М.: Государственный НИИ семьи и воспитания, 2000. - 48с.
2. Методические рекомендации специалистам, сопровождающим выпускника. – Омск, Издательство ООО «Полиграфист», 2012. – 76с.
3. Селенина, И. В. Модели постинтернатного сопровождения выпускников [Текст] И. В. Селенина // Детский дом. – 2008. – №3. – С. 36 – 44.

УДК 316.62

ӘЛЕУМЕТТІК БЕЛСЕНДІЛІКТІҢ ҚҰРЫЛЫМДЫҚ КОМПОНЕНТТЕРІ

Асылбекова Айгерим Мухаметбековна

Aigerim-87biau@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің III курс докторанты, Астана,
Қазақстан

Ғылыми жетекші – Ж. Сарыбекова

Осы зерттеудің бастапқы теориялық негіздерін қалыптастыруда, біз ұғымының болмысы мен мазмұнын талдауға негізделдік, онда ретпен «әлеуметтік белсенділік» ұғымының бастауы ретінде неғұрлым кең мағынасынан бастап, сосын «әлеуметтік белсенділік» түсінігін талдауға көшеміз.

«Белсенді» термині әрекеттік, күш-қуатты деген мағынаны береді. Жалпы мағынада «белсенділік» категориясы ғылыми әдебиеттерде материяның жарпыға ортақ жүйелілік қасиеті, оның өзімен және де қоршаған ортамен өзараәрекеттестікке түсе алуы ретінде қарастырылады. [1]

Белсенділік және оның ерекшеліктері бейнелеудің құрылымдық белгісі ретінде болады. Осылайша, М.С.Каган белсенділікті «тірі материяның іштей себептелген әрекетінің» формасы ретінде қарастырады. [2] В.С.Тюхиннің айтуынша, тірі ағзаны белсенділікпен өзін-өзі сақтау, бейімделу, өзіндік реттеу, қоршаған орта ағзаларымен өзараәрекеттесу барысында даму сияқты қабілеттермен байланыстырады. [3]

Белсенді тіршілік иесі тек қозғалыста ғана болып қоймай, оның өзінде жекелей қозғалыстың бастауы бар және осы бастау қозғалыстың өзінде жаңғыртылатындығы біздің зерттеу үшін маңызды. өзіндік қозғалыс барысында өзін-өзі жаңғыртуға қабілеттілік - өте ерекше қасиет, бұндай жағдайда ол белсенділік субъектісі ретінде бола алады деп айтады.

Осылайша, белсенділік қандай да бір жүйенің өзіндік қозғалысқа, өзіндік дамуға, өзін-өзі реттеуге қабілеті (қабілет деңгейі) ретінде анықталады. Адамның белсенділігі дегенде әдетте оның қарқынды, қуатты іс-әрекетін, бір нәрсеге әрекеттік қатысу, инициативтілікті елестетеміз. [4]

Белсенділіктің келесідей сипаттамаларын бөліп көрсетеді: спонтанды, яғни жасалған әрекеттердің шартталғандығы, әрекет ету сәтіндегі индивидтің ішкі күй ерекшелігі, алдыңғы жағдаймен шартталатын реактивтіліктен басқаша болып табылады; еріктілік, яғни жасалып жатқан әрекеттің субъектінің өзекті мақсатына байланысты шартталуы, надситуативтілік, яғни шектеулердің шеңберінде шектелген бейімделуден айырмашылығы, алдын ала белгіленген шектерден шығу, әрекеттік, яғни жүзеге асырылып жатқан мақсатқа қатысты тұрақтылық, енжарлылыққа қарама-қайшы болып табылады.

Белсенділіктің философиялық мәселелерін шешуде, көптеген ғалымдардың ғылыми тұжырымдамалары бөлініп кетті: біріншілері, «белсенділікті» тек тірі табығаттың атрибутты қасиеті ретінде қарастырса (Н.Т. Абрамова, П.К. Анохин, В.Х. Беленький, Н.А. Бернштейн, Н. Винер, А.М. Коршунов, В.С. Тюхин), басқалары «белсенділікті» материяның органикалық және органикалық емес қасиеті деп есептейді (В.И. Кремянский, В.Г. Мордкович, Л.А. Петрушенко, М.Н. Руткевич және т.б.).

Әлеуметтік белсенділік – белсенділіктің ең жоғарғы формасы болып табылады. Ол қоғамдық тіршілік иесі ретінде адамға, топқа, қауымдастыққа ғана тән. Әдетте «әлеуметтік белсенділік» термині адамдардың белгілі қоғамдық қатынастар жүйесіндегі қарқынды әрекеттерінде және оны жүзеге асыруын белгілеуде қолданылады. Әлеуметтік белсенділік осындай қабілет бола тұрып, күрделі интегралды қасиет немесе сапа болады. Он қандайда бір бөлек, жеке қасиетті емес, тіршілік әрекетінің барлық қасиеттерінің жиынтығы, олардың басты қасиеті – әлеуметтік-әрекеттік болмыстың шоғырландырылған түрі болып табылады. [4]

Тұлғаның әлеуметтік белсенділігіне берілген әдебиет көздерін талдау, дефиницияларды былайша жіктеуге мүмкіндік берді: белсенділікпен теңестірілетін әрекет ретінде (В.Х. Беленький, М.В. Кириллова, В.Г. Мордкович және т.б.); әрекет, күш салу, саналы қарқынды іс-әрекет (Ю.Ю. Лазаускас, Т.С. Лапина, И.И. Стародубцев, И.Ч. Христова); өзіндік әрекетке

ауысатын іс-әрекет (Е.А. Ануфриев, Л.П. Станкевич); адамның әлемге әрекеттік қатынасы (Б.М. Бим-Бад); бастамашылдық, іскерлік, қоғам өмірінің әртүрлі жақтарына шығармашылық қатынас (В.И. Загвязинский); сапа немесе тұлға қасиеті (И.П. Пеньтюхов, В.Г. Мордкович, П.Е. Кряжев, А.Г. Ковалев, И.Н. Андрианов); тұлғаның қабілеті, сапасы (Л.Н. Жилина, Н.Т. Фролова, Г.И. Кукушкин, К.И. Мамаева, В.Г. Мордкович); тұлғаның іс-әрекетке даярлығы (Х.Ц. Беновски, Т.П. Богданова, Г.А. Евтеева); шығармашылықтың өлшемі, шығармашылық іс-әрекет (Б.Г. Григорьян, Н.Я. Доронина, М.Д. Тиво); әрекеттер кешені (Б.М. Чернышев); субъективті және объективті жақтардың бірлігі (Ю.Е. Волков, В.Г. Моркович, В.В. Шепетько).

Іс жүзінде барлық авторлар дерлік әлеуметтік белсенділікті тіршілік әрекетінің құралы ретінде әлеуметтік шығармашылыққа бағытталған, әлеуметтік және тұлғалық-интеграцияланған тәрбиенің нәтижесі ретінде қарастырады деп қорытынды жасауға болады.

Кең мағынада белсенділік барлық тіршілік иелерінің сипаттамасына жатады, ол ағзаның өзгермелі жағдайларға бейімделуінен көрінеді. Дегенмен әлеуметтік белсенділік жағдайларға бейімделу ғана емес, оларды өзгерту де. Материаның қозғалыс формасының әлеуметтік деңгейінде белсенділік әлеуметтікке айналады. Осы жерде әрекет іс-әрекетке ауысады. Осыған байланысты әлеуметтік белсенділіктің көптеген анықтамаларының ішінен И.Ч. Христованың жасаған анықтамасын негізгі ретінде аламыз, тұлғаның әлеуметтік белсенділігі дегеніміз – белсенділіктің ең жоғарғы формасы. Ол ерекше қасиет ретінде, саналы түрде әрекет етуге деген қабілет ретінде, тек қоршаған шындыққа бейімделу ғана емес, сондай-ақ оны өзгертуде көрінеді, яғни ортаны өзінің мүдделеріне сай бейімдейді, тұлға ортамен осындай өзараәрекеттестікте өзі де өзгерістерге ұшырайды. Біз бұл дифиницияны негізгі ретінде алдық. [5]

Әлеуметтік белсенділік болмысының және студенттік жастың ерекшеліктерін талдай келе, ЖОО студенттердің әлеуметтік белсенділігін студент тұлғасының интегративті, адамгершілік-еріктік қасиет ретінде анықтауға мүмкіндік береді. Оған қажеттіліктер, құндылықтың бағыттылық, әлеуметтік ұстанымдар, әлеуметтік қызығышылықтар және мотивтер, әлеуметтік әрекеттер енеді. Олар қойылған мақсат пен оларды жүзеге асыруда пайда болатын қарама-қайшылықтарды шешу жолымен қоғамдық-маңызды және оқу іс-әрекеттерді орындау барысында қалыптасады және дамиды.

Тұлғаның әлеуметтік белсенділігінің құрылымын нақтылау мақсатында әлеуметтік-психологиялық әдебиеттерді зерттеу келе, Н.Н.Башаев оны күрделі құрылымдық құрылым - полиқұрылым түрінде қарастыратынын анықтады. Онда оның әр бір компоненттерінде өзінің ішкі компоненттері бар. Әлеуметтік белсенділік құрылымы тұлға іс-әрекетінің құрылымымен теңестіріле алмайды.

Жалпы түрде тұлғаның әлеуметтік белсенділік құрылымын Н.Н.Башаев интерқұрылым түрінде ұсынады, оған әлеуметтік-экономикалық қоғамдық қатынастар, қажеттіліктер, қызығушылықтар мен мақсаттары кіреді. Интроқұрылым мақсатының құрамына тұлғаның құндылықтық бағыттары, оның мотивтері, әлеуметтік ұстанымдары және әлеуметтік әрекет енеді. [6]

Ю.П. Сокольниковтың негіздеген келесі тұжырымдамасы біз үшін үлкен мағынаға ие. Әлеуметтік белсенділік әрқашан нақты бір іс-әрекет түрінде көрініс береді және сондықтан да ол жалпы әлеуметтік белсенділік ретінде емес, ал танымдық, еңбектік немесе саяси және т.б. белсенділік болады. [4]

Сондай-ақ олардың барлығы жеке және де оқшауланған белсенділік түрі ретінде болмай, ал тұтас, интегралды қасиеттің іс-әрекеттің әртүрлі түрлерінде көрініс беруі болып табылады. Бұл дегеніміз қандай да бір іс-әрекет түрлерінде тұлғаның көрсететін әлеуметтік белсенділіктің әртүрлі түрлерінің құрылымында өз ерекшеліктері бар. Сонымен қатар, әлеуметтік белсенділіктің құрылымында және оның әртүрлі түрлерінде ортақ компоненттер тобы белгіленуі мүмкін.

Ю.П. Сокольниковтың белгілеген әлеуметтік белсенділік құрылымының компоненттерін негізге ала отырып, біз ЖОО студенттерінің әлеуметтік белсенділік

құрылымының келесі компоненттерін бөліп көрсетеміз: мотивациялық, заттық-операциялық, рефлексивті, құндылықтық-қажеттіліктік.

Жоғарыда көрсетілген әлеуметтік белсенділік компонентінің топтары органикалық жолмен байланысты. Компоненттер тобының біреуінің жеткілікті дамымауы басқаларының сипаттамасына ықпал етеді және оның жалпы көрініс беруі төмендейді.

Олардың арасындағы бастысы әлеуметтік белсенділік мотивациясы болып табылады, осы қасиеттің ішкі адамгершілік мазмұнын алдын ала анықтайтын бағыттылық болып табылады. Дегенмен оның даму деңгейі оның негізінде жатқан мотивпен ғана емес, сонымен қатар, тұлғаның моральды санасымен, оның адамгершілік білімдерімен, ойлаудың дамуымен де анықталады.

Қандайда бір іс-әрекет түрінде әлеуметтік белсенділікті көрсету (дамыту) мүмкіндігі көп жағдайларда адамда осы үшін қажетті практикалық білім, іскерлік және дағдылардың болуымен анықталады. Әлеуметтік белсенділік компоненттерінің осы тобын қалыптастыру ғана тұлғаның инициатива, дербестік сияқты сипаттамаларын көрсетуге мүмкіндік береді.

Әлеуметтік белсенділік компоненттерінің бөліп көрсетілген топтары органикалық өзара байланыста және тұлғаның басқа да қасиеттерімен өзара араласуы біздің қарастырып отырған қасиетті күрделі, сондай-ақ тұлғаның біртұтас, интегралды, жалпыланған сипаты ретінде қарастыруға мүмкіндік береді.

Әлеуметтік белсенділік болмысын анықтауда оның компоненттерін анықтау үлкен маңызға ие. Зерттеушілер (К.А. Абульханова-Славская, Т.А. Ильина, Л.А. Лиферов, Т.Н. Мальковская, М. А. Румянцева және т.б.) әлеуметтік белсенділіктің көптеген әртүрлі компоненттерін бөліп көрсетеді. Л.А. Лиферов әлеуметтік белсенділіктің келесідей бөліктерін көрсетеді: әлеуметтік бағыттылық (қажеттілік, қызығушылық, мотив, құндылықтық бағыттылық, дүниетаным және т.б.), тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттері (ұжымшылдық, тәртіпке бағыну және т.б.) [7]. Т.А. Ильина компоненттердің арасында мыналарды көрсетеді: тұлға қызығушылығының және талаптарының әлеуметтік бағыттылығы, осы бағыттылықты өмірде жүзеге асыруда белсенді іс-әрекет.[8]

М.А. Румянцева әлеуметтік белсенділіктің үш компонентін атайды: құндылықтық бағыттылық, әлеуметтік іс-әрекет, әлеуметтік позиция. [9]

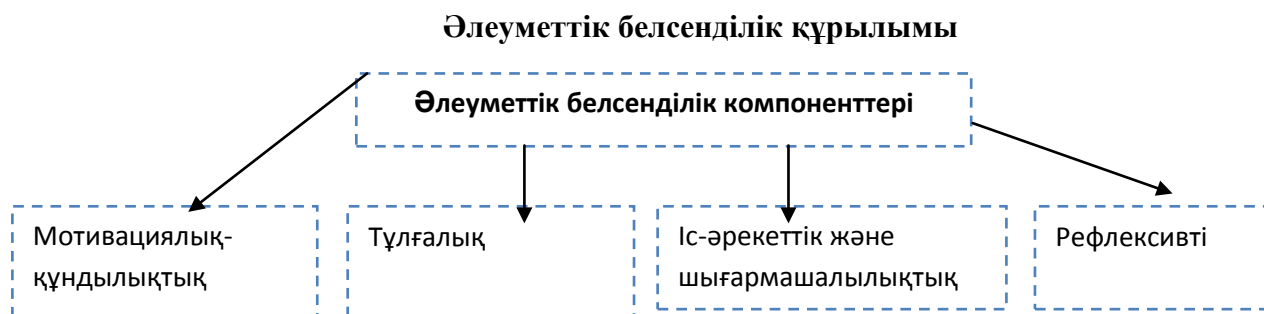
Әлеуметтік белсенділіктің құрылымдық компоненттері жайлы ғылыми әдебиеттерді талдай келе, әлеуметтік белсенділіктің келесідей құрылымын шығардық:

- Мотивациялық-құндылықтық компонент: мотив, құндылық, дүниетаным, қажеттілік, қызығушылық және т.б.;

- Тұлғалық компонент: бастамашылдық, жауапкершілік, ұйымдастырушылық, коллективизм және т.б.;

- Іс-әрекеттік және шығармашылық компонент: әрекет, жүріс-тұрыс, креативтілік, жаңашылдық;

Рефлексивті: өзіне және басқа адамдарға сыни көзқарас, өзі және басқалардың іс-әрекеттеріне баға бере алу

Қолданылған әдебиет

1. Толковый словарь русского языка. М., 1955.

2. Жиделев М.А. Современные методы обучения. М., 1985.
3. Развитие личности // Коллектив. Личность. Общение: словарь социально-психологических понятий / под. ред. Е.С. Кузьмина и В.Е. Семенова. Л., 1987.
4. Сокольников Ю.П. Общественно-полезная деятельность как фактор формирования личности подростка. Чебоксары, 1971.
5. Христова И.Ч. Пути формирования социальной активности личности при социализме. М., 1972.
6. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. М., 1980.
7. Формирование социально активной личности: материалы конференции / Отв. ред. И.И. Купцов. Рязань, 1990.
8. Формирование социально активной личности в условиях развитого социализма / Под ред. А.П. Петрова. М., 1983.

УДК 37.013.42

РАЗВИТИЕ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ ПОДРОСТКОВ СРЕДСТВАМИ ДОСУГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ МОЛОДЕЖНОГО КЛУБА

Ахтареева Анастасия Юрьевна

nastya.ahtareeva@yandex.ru

магистрант 2-го курса

Башкирский государственный педагогический университет им. М. Акмуллы, г. Уфа,
Республика Башкортостан

Научный руководитель – к.п.н., доцент О.Н. Хахлова

Социальная активность является одним из важнейших показателей социализации человека – усвоения им элементов культуры, социальных норм и ценностей, на основе которых формируются качества личности. Социально активной можно назвать такую личность, деятельность которой является шагом вперед по отношению к достигнутому общественному уровню независимо от сферы приложения сил: экономика, политика, наука, искусство и так далее. Проблема социальной активности сегодня усугубляется тем, что внутренние условия активности потеряли свое приоритетное значение в деятельности, которую длительно ориентировали на внешние установки. Человек перестал быть субъектом своей деятельности [6, с. 16].

Наше время – период становления новых нравственных идеалов в современных социально–политических условиях. Современное общество нуждается в высокообразованных, инициативных, деловых людях, способных в ближайшее время реформировать общество, а главное восстановить его духовную культуру [2, с. 25].

Конкретные условия бытия современной молодёжи обострили многие социально-педагогические проблемы. Особо настораживает тенденция «омолаживания» преступности и её групповой характер. Бездеятельное свободное время подростка нередко приводит к доминированию асоциальных форм досуга. В результате чего в подростковой среде наблюдается рост агрессивности, токсикомании, наркомании, преступности, а главное бездуховности [5].

В современных условиях возникла потребность в новом подходе к процессу социального развития и воспитания, где происходит становление Личности. Личности, являющейся носителем общечеловеческих ценностей, с осознанной нравственной позицией, обладающей развитым интеллектом, творческой натурой, ведущей здоровый образ жизни, трудолюбивой, со сформированным гражданским патриотическим самосознанием – таковыми качествами должна быть наделена модель ребенка в нашем современном мире. Общество нуждается в долговременных программах воспитания и развития личности ребёнка. Долговременная программа развития должна быть направлена на воспитание